

ORTAÇAĞ SEFESİ

FEL205U

1. Ünite - Augustinus ve Boethius

Felsefe, öyle denilebilir ki, insanın en büyük ve en eski başarısıdır. Bundan dolayı onun tarihi de başka herhangi bir bilgi veya bilimin tarihinden daha eski, daha geniş ve daha kapsamlıdır. Felsefenin tarihini çeşitli pedagojik ve yöntembilgisel zorunluluklar yüzünden belli dönemlere ayırmak bir gelenek haline gelmiştir. Bu bakımdan, bu geleneği takip etmek, felsefenin tarihini anlamak bakımından uyulması gereken bir kural olmuştur. Tarihsel bölümlendirme, meselelerin bıçakla kesilir gibi sona ermesi demek değildir. Meseleler devam etse de dönemleri belli tarih aralıkları içinde anlamaya çalışmak neredeyse bir "olmazsa olmaz koşul" (conditio sine qua non) olmuştur. Felsefe, tarihi içinde kendi problem sürekliliğine (philosophia perennis) her zaman sahip çıkmıştır. Bu bakımdan, söz gelimi, Renaissance (Rönesans okunur) döneminin tarihsel aralığında kalmasına karşın Suarez bir ortaçağ filozofudur.

Ortaçağ felsefes hakkında dile getirebileceğimiz bir başka durum, bu dönemin içinde ele alınan Latince yazan isimlerin **neredeyse tümünün kendilerini filozof olarak değil, fakat ilahiyatçı olarak görmeleridir**. Onlara göre filozof, antikçağda yaşamış ve yapıtlarını kaleme almış olan Platon ve Aristoteles'tir. Ortaçağ filozoflarına göre felsefe, dinin hizmetinde (ancilla theologiae) bir etkinlik olarak görülmektedir. Elbette bu durum da Ortaçağ gibi bin yıllık bir süreç içinde anlamaya çalıştığımız dönemin bütününe yayılacak bir belirleme olamaz. Bununla birlikte, en azından ilk beş yüz yıllık dönemde bu anlayışın hüküm sürdüğünü söylemek abartı olmayacaktır.

AUGUSTINUS'UN YAŞAMI VE YAPITLARI

Augustinus (Avgustinus şeklinde okunur), Kuzey Afrika'nın en önemli tarihsel yerleşimlerinden biri olan Kartaca şehrinin batısındaki Thagaste'de (Cezayir'de bulunan bugünkü Souk Ahras kenti) MS 13 Kasım 354 yılında dünyaya geldi. Bir pagan olan babasının adı Patricius, Hıristiyan olan annesinin adı ise Monica'ydı. Augustinus sahip olduğu her şeyi annesine borçlu olduğunu söylemiştir (Confessiones, II, iii). Eğitimine Thagaste'de başlamış, daha sonra komşu kent olan Madaura'daki okula gönderilmiştir.

Burada Latin klasiklerini okumaya başlamış, böylelikle annesinin inancından ve düşüncelerinden uzaklaşmıştır. Yetenekli bir çocuk olmasına karşın Yunanca derslerine olan ilgisizliği dikkat çekiciydi. Yunancadaki zayıflığı, daha sonraları Augustinus'un Antik Yunan düşüncesine ilişkin okumalarını eksik gerçekleştirmesine neden olmuştur. Bu durum, aslında o dönemdeki pek çok filozof için de geçerlidir. Madaura'daki eğitiminden sonra retorik konusunda eğitim almak üzere MS 370 yılında Kartaca kentine gitmiştir. Bu kent, onun o zamana kadar karşılaştığı en büyük yerleşim yeri idi. Burada bir kadın ile beraber yaşamış ve bu ilişkisinden Adeodatus (Tanrı tarafından verilmiş olan) isimli bir oğlu olmuştur.

Patrologia Latina, Jacques Paul Migne adlı bir din adamı tarafından 1844-1855 yılları arasında yayımlanmıştır. Tertullianus'tan Papa III. Innocentus'a kadar kaleme alınmış Latince eserleri kapsayan eserde 217 cilt bulunmaktadır. 1862-1865 yılları arasında bu 217 cilde bir de indeks eklenmiştir. 173. ciltler Tertullianus'tan Tours'lu Gregorius'a kadarki dönemi, 74-217. ciltler de Papa I. Gregorius'tan Papa III. Innocentus'a kadarki dönemi kapsamaktadır. Eser ülkemizde, özellikle İstanbul'daki çeşitli kütüphanelerde mevcuttur. Augustinus'un eserlerinin Patrologia Latina'daki yeri "Augustinus Hipponensis" başlığı altında 32-47. ciltlerdedir.

AUGUSTİNUS'UN VARLIK VE BİLGİ ANLAYIŞI

Augustinus'un Tanrı ve Yaratılış Anlayışı

Augustinus'un bir diyalog hâlinde kaleme aldığı eseri Soliloquia'da iki temel karakter bulunmaktadır: Augustinus ve akıl. Akıl Augustinus'a sorar: "Neyi bilmek istersin?" Augustinus yanıt verir: "Tanrı'yı ve ruhu bilmek istiyorum." Akıl yeniden sorar: "Daha fazlasını istemez misin?" Augustinus yanıtlar: "Hiçbir şekilde!" Augustinus'un buradaki yanıtı, onun felsefi anlayışının önemli bir kişisellik içerdiğini göstermektedir. Bu felsefi anlayış, aynı zamanda, kaçınılmaz bir şekilde dinle özdeşleşmiş bir etkinliktir. Onun için önemli olan insani bilgeliğin doğasına ulaşmaktır. Bu amaç doğrultusunda hareket etmek, aynı zamanda hakikati arzu etmek anlamına da gelmektedir. Hakikate karşı duyulan bu büyük arzu, Augustinus için iman ile bilgi arasındaki ilişkiyi de gözler önüne sermektedir. Augustinus'a göre insan akli, kendi başına bırakıldığında hakikate ulaştırılan bir etkinlik gerçekleştiremez. Bu bakımdan aklın birincil ödevi olan bilmek, inanmaktan sonra gelmelidir.

Augustinus, o dönemde etkili olan bir deyişi kullanmaktadır: "İnanmadıkça anlamayacaksınız!" Dolayısıyla önce iman etmek, sonra da iman edileni anlamak için çaba göstermek gerekir

On birinci yüzyılda Anselmus bu ideale kendi özdeyişinde şu klasik formülasyonu verecektir: fides quaerens intellectum (aklı arayan iman). Türüm veya Sudur (Grekçesi "proodos", Latince "emanatio") "tüm gerçekliğin bir ve ezeli-ebedi olan yetkin ve aşkın bir varlıktan zorunlulukla çıktığını öne süren metafizik bir öğreti"dir (Cevizci, 1999, Felsefe Sözlüğü: "türüm" maddesi.). Emanatio veya südur, görünen gerçekliğin yapısını ve kökenini, görünen her şeyin kendisinden türediği bir transendent ve mükemmel ilkeye dayanarak açıklama girişimidir. Bu açıklamanın dayandığı görüş Platon felsefesinde ilkece yer almaktadır. Bununla birlikte südurdaki yaratılış düşüncesi Platon'da bulunmadığından, mesele Plotinos'taki tek tanrılı inanç yoğunluğu dikkate alınarak ayrıca değerlendirilmelidir .

AUGUSTİNUS'UN ETİK VE SİYASET ANLAYIŞI

Augustinus'un Etik Anlayışı:

Augustinus'un Tanrı ile karşı karşıya kalınan yer olarak belirlediği memoria, aynı zamanda Tanrı'nın yüceliğinin övülmesi için de bir zemin karakterdir. Tanrı'yı, illuminatio eşliğinde araştırma işi aynı zamanda hakikati arama eylemidir. Dolayısıyla insan hayatı bir yerde hakikatin, yani Tanrı'nın aranması etkinliğidir. Augustinus da, tıpkı öteki Ortaçağ filozoflarında olduğu gibi Tanrı'yı düşüncesinin merkezine yerleştirmekte; O'nunla ilgisi bakımından da diğer varoluşlar merkezin etrafındaki yerlerini almaktadırlar. İnsan, Augustinus'a göre, ruh ve bedenden meydana gelmiştir. Burada, ruhun ne tür bir varoluş sergilediği önem kazanmaktadır. Ona göre ruh, tinsel özellikleri olan bir tözdür.

Bu tinsel yapısı ona bizzat ölümsüzlüğü vermektedir. Ölümsüzlük ise, ruhun ilahi hakikatten aldığı payı ve onunla kurduğu ilişkiyi anlatmaktadır. Augustinus'a göre evren, bizzat Tanrı'nın inayeti ve iyiliği ile yaratılmış olduğundan güzeldir. Bu durum Platon'un dünyası için de aynı şekilde geçerlidir. Gerçi orada Demiurgos, ilkelere olan sınımsız bağlılığıyla eylemini gerçekleştirdiği için dünya, estetik bir nesne olarak ortaya çıkmıştı. Buradaki güzellik ise doğrudan Tanrı'nın zihninde belirginlik kazanmaktadır. İşte tam bu yüzden Augustinus için insanın akılsal ruhu, güzelliğin ve dolayısıyla iyinin peşinden gitmek zorundadır. Zira bu eylemi gerçekleştirebilecek ve bu iyiyi tüm varoluşuyla takdir edebilecek başka bir yeti yoktur.

Tanrı Devleti (Civitas Dei):

Augustinus'un kaleme almış olduğu en önemli eserlerinden biri olan Tanrı Devleti (De Civitate Dei) toplum ve devlet felsefelerine yön vermiş önemli bir eserdir. Yukarıda da bir yönüyle ele aldığımız gibi Augustinus'un felsefesinde sevginin, özellikle de Tanrı sevgisinin önemi büyüktür. Sevgi insanları bir araya getiren ve Tanrı'yla kaynaştıran önemli bir özelliktir. Augustinus'un felsefesinde iki farklı türden sevgi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, daha önce de gördüğümüz gibi Tanrı sevgisi, diğeri de kendini sevmek veya dünya sevgisi. Bu sevgileri içinde barındıran farklı karakterdeki insanlar, doğal olarak birbirinden farklı iki toplum inşa etmektedirler. Tanrı'ya sevgi duyan insanlar Tanrı Devletini, içleri dünya sevgisiyle dolu olanlar da Dünya Devleti'ni meydana getireceklerdir (De Civitate Dei, XIV, 28.). Tanrı Devleti adlı eser, bu iki devletin hikayesidir.

Augustinus'un yaşadığı dönemde Roma İmparatorluğu çökmüştür ve bu çöküşten neyin veya kimin sorumlu olduğu bulunmaya çalışılmaktadır. Paganlar, bu çöküşe Hıristiyanların neden olduğunu; zira onların, Romalılık değerlerini ortadan kaldıran yeni bir ahlak anlayışı getirdiklerini söylemişlerdir. Dolayısıyla eski tanrılara tapınma adetleri yeniden hayat bulursa, Roma eski şanlı günlerine geri dönecektir. Augustinus, M.S. 413'te bu eseriyle, paganların söylediklerini çürütmeye ve toplumun kurtuluşunun esaslarını ortaya koymaya çalışmıştır. Toplumsal düzeni ilahi buyruklarla düzenleme çabası içinde olan Augustinus, Tanrı sevgisiyle dolu insanların oluşturduğu toplumun başında İsa'nın yer aldığını söylemektedir. Bu toplumda sadece insanlar değil; fakat aynı zamanda melekler de bulunmaktadır. Bu toplumun üyeleri sonsuza değin cennette mutluluk içinde yeralacaklardır.

BOETHIUS'UN YAŞAMI VE YAPITLARI

Augustinus'un ölümünden yarım yüzyıl sonra doğan Boethius'un asıl ismi aslında uzundur: Anicius Manlius Severinus Boethius. Romalıların sonuncusu olarak da anılan Boethius MS. 480 yılında Roma'da dünyaya geldi. Doğu'da bundan beş yıl sonra Proklos (410-485) öldü. Babası, Roma'daki ünlü sülalelerden birisi olan Anicii'ye mensuptu ve bir ara konsüllük de yapmıştı (Wulf, 1951: 106). Çocuk yaşta babasını kaybedince, daha da ünlü bir ailenin üyesi olan Symmachus tarafından evlat edinildi. Symmachus'un kızı Rusiciana ile M.S. 495 yılında evlendi. Boethius, gençliğinde, hâlâ etkinliğini kaybetmemiş olan Atina'da Grek kültürü ve felsefesi üzerine dersler aldı, Grekçe öğrendi (Knowles, 1993: 47). Bu dönem içerisinde Platon ve Yeniplatonculuk, Aristoteles ve Aristotelesçilik, Stoa felsefesi ile tanıştı, pek çok eseri aslından okuma fırsatı buldu (Wulf, 1951: 106). Atina'da öğrenmiş olduğu Grekçe sayesinde pek çok Grek felsefe eserini daha sonra Latinceye çevirdi ve bütün bir Ortaçağa çok ciddi bir katkı sağlamış oldu. Her iki dili de çok iyi bildiğinden çok sayıda Grekçe felsefi terimin Latince karşılıklarını buldu ve bunları eserlerinde kullandı.

Boethius İtalya'ya döndüğünde ortalık biraz karışmış gibiydi. Ostrogotlar bütün bir İtalya'yı işgal etmişlerdi. Başlarında meşhur Theodoricus (493 ile 526 yılları arasında hüküm sürdü) bulunmaktaydı ve ülkenin yönetim merkezini Roma'nın birkaç yüz kilometre güneyindeki Ravenna'ya taşımıştı. Dolayısıyla Boethius Roma ile Ravenna arasında bir seçim yapmak zorundaydı ve Roma'yı tercih etti. Yüksek yaşam zevki ve zekası sayesinde kamu hayatında önemli bir yer elde etti ve 510'da konsüllük görevinde bulundu. 522'de iki oğlu birden aynı görevi üstlendiler. Kral Theodoricus kendisine bazı kamusal görevler yükledi. Bununla birlikte zamanının çoğunu çeviriler yapmaya ve yorumlar yazmaya adadı. Zaman içinde Kral Theodoricus'un himayesinde önemli görevlere kadar yükseldi. 522'de devlete ihanetle suçla-

nan Albinus'u savunduğu için gözden düştü ve hapse atıldı. Pavia'da mahkemesiz bir sürecin sonunda idama mahkum edildi. İşkenceye maruz kaldı. Hakkında verilen idam hükmü biliniyor olsa da Boethius'un idamı konusu açık değildir. Bununla birlikte 524 veya 525 yılında öldüğünü ve hemen arkasından da Symmachus'un idam edildiğini biliyoruz. Katolik Kilisesi 1883 yılında Boethius'u şehit ilan etti ve eserlerini çok önemli saydığını duyurdu.

Grek mitolojisinde tanrıça Mnemosyne'nin kızları Musalar, edebiyat ve sanatın koruyucu tanrıçalarıdır. Hesiodos, ünlü yapıtı Theogonia'nın başlangıç dizelerini Helikon dağının musalarına ayırarak onların ne denli önemli olduklarını anlatmaya çalışmıştır. Babaları Zeus olan bu musalar dokuz tanedir ve her biri belli bir sanatın hamisidir: Kalliope (epik şiir), Thalia (komedi), Urania (astronomi), Erato (lir -çalgısı), Klio (tarih), Euterpe (flüt), Melpomene (trajedi), Terpsikhore (dans) ve Polymnia (ilahi). Daha sonraki dönemlerde musalardan "ilham perisi" olarak da söz edilmeye başlanmıştır.

BOETHIUS'UN VARLIK VE BİLGİ ANLAYIŞI

Boethius'un Felsefe Anlayışı ve Felsefenin Bölümleri:

Yukarıda da belirttiğimiz gibi *Boethius'un en önemli felsefe eseri Consolatio Philosophiadır.* Eser, esas itibarıyla Sokrates'in idamını beklerkenki durumuna benzer bir görüntü oluşturmaktadır. Boethius bu eserinde bütün bir felsefe tarihi ve filozoflar için çok meşhur olan bir felsefe alegorisine yer vermektedir. Eser, edebi değeri yüksek bir çalışmadır. Başına gelenlerden dolayı hapsedilmiştir ve çaresizlik içinde kıvrınmaktadır. Kaderinin kendisini taşıdığı yer hiç de iç açıcı değildir ve Boethius büyük bir kederle uğraşmaktayken birden çevresini şiir musaları sarar. Kendisine gelen bu ilham perilerinin yardımıyla büyük eserini yazmaya başlar. Bu arada gözlerinin önünde bir görüntü belirir. Felsefe, bir hanımefendi kılığında karşısındadır (Latince "philosophia, -ae" kelimesi dişil karakterli olduğundan felsefenin bir hanımefendi kılığında görünmesi kadar doğal bir durum olamazdı.). Boethius, gözlerinin önündeki bu görüntünün ayrıntılarını satırlara aktararak, felsefenin özelliklerini ve sınıflarını anlatmak yolunu tercih etmiştir.

Peripatetik, Aristoteles tarafından kurulmuş olan Lyceum veya Peripatos adlı okulda yapılan felsefe tarzına verilen addır. Peripatetik filozoflar da, öncelikle bu okuldaki çalışmalara katılmış olan isimlerden oluşmaktadır. Bunlardan başlıcaları Theophrastos (M.Ö. 371287) ve Strato (M.Ö. 335270)'dur. Her ikisi de, sırayla Lykeion'un başına geçmiş ve okulu yönetmişlerdir. Bu her iki ismin de Aristoteles'in, özellikle Fizik felsefesine yönelik önemli eleştirileri olduğunu bilmek şaşırtıcıdır. Daha sonra gelen isimler içinde en çarpıcı olanı İskenderiyeli Aphrodisias'tır. Bu isimlerin, filozof özelliklerinden daha fazla bilim ile uğraşan kişiler olmaları da Peripatetikleri anlamaya çalışanlara yardımcı olabilecek bir özelliktir.

Boethius'un Varlık ve Bilgi Anlayışı:

Boethius'un temel amaçlarından birisi, Platon ile Aristoteles'i uzlaştırmaktı. Bu deneme, kendisinden sonraki felsefe anlayışlarında da, ister üstü açık ister üstü kapalı bir şekilde olsun, devam etmiştir. Bununla birlikte bu pagan filozofların düşüncelerini bir araya getirme girişimi, başında yaratıcısı olan Tanrı'nın bulunduğu bir evreni ve o evreni yöneten akli ve kurallarını daha iyi anlamak adına kullanılmıştır. Dolayısıyla bu kaygıyı en kısa yoldan giderecek her türlü felsefi oluşum Boethius tarafından gözönünde bulundurulmuştur. Boethius evreni anlamaya çalışırken bütün varolanların üstündeki Tanrı ile biçimlenen bir gerçeklik düşünmüş-

tür. Tanrı, ona göre, salt formdur. Aristoteles buna benzer bir ifadeyi Metafizik inde kullanmıştır; demek ki Boethius bu konuda ondan yardım almıştır. Tanrı'nın salt form oluşu onun aynı zamanda saf varlık yani esse ipsimi olması demektir (Wulf, 1951: 110). Varlığın bizzat kendisi olması O'nun iyi olması anlamına da gelmektedir. Boethius, Tanrı ile varolanlar arasındaki en büyük ayırımın varlık (esse) ve öz (id quod est) arasındaki ayırım olduğunu düşünmektedir.

Tümeller tartışması:

Ortaçağın en önemli problemlerinden birini oluşturmaktadır. Porphyrios, Isagoge veya Aristoteles'in Kategorilerine Giriş adlı eserinde, aracılıklarıyla gerçeklik hakkında yargıda bulunduğumuz, düşündüğümüz cinsler ve türler hakkında üç soru sormaktadır. Buna göre 1. Bu cinsler ve türler gerçekten de doğada mı varolurlar; yoksa bunlar saf bir şekilde zihinsel oluşumlar mıdır? 2. Eğer bunlar gerçeklikler ise, maddi midirler yoksa maddi değil midirler? 3. Bunlar duyulanabilir şeylerden ayrı mı varolurlar yoksa bunların içinde midirler? Bu sorulara verilen cevaplara göre filozoflar çeşitli saflarda yer almışlardır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/ortacag-felsefesi-i-ady212u?search=FEL205U>